

TRÍCH YẾU LUẬN ÁN

Họ và tên NCS : Nguyễn Hoài Văn

Quyết định nhập học số: 2710/GD - ĐT ngày 25/8/1997

Đề tài luận án: *Tìm hiểu tư tưởng chính trị Nho giáo Việt Nam từ Lê Thánh Tông đến Minh Mệnh*

Chuyên ngành : Lịch sử Việt Nam Mã số: 5 03 15

Người hướng dẫn: GS Phan Đại Doãn, PGS.TS Nguyễn Thừa Hỷ.

I. MỤC ĐÍCH NGHIÊN CỨU CỦA LUẬN ÁN

Nghiên cứu đề tài này, chúng tôi nhằm những mục đích:

- *Về mặt khoa học*: Thông qua việc khảo sát các thể chế chính trị và hoạt động của Nhà nước phong kiến Việt Nam, chủ yếu là các giai đoạn Lê Thánh Tông (1460-1497) và Minh Mệnh (1820-1840) để làm rõ vai trò của tư tưởng chính trị Nho giáo, cả mặt tích cực và mặt hạn chế của nó trong tiến trình dân tộc. Trên cơ sở đó đưa ra một phác thảo về lịch sử tư tưởng chính trị Nho giáo Việt Nam trong tính chỉnh thể của hình thái kinh tế - xã hội phong kiến và khẳng định sự du nhập, quá trình phát triển của nó là có tính quy luật, đáp ứng yêu cầu phát triển của lịch sử dân tộc cũng như của chế độ quân chủ Việt Nam.

- *Về mặt thực tiễn*: Chúng tôi công bố một khối lượng lớn tài liệu được tập trung và hệ thống hoá từ nhiều nguồn khác nhau. Qua đó giúp cho việc nghiên cứu, giảng dạy, học tập lịch sử Việt Nam thời kì này tại các trường đại học. Đặc biệt luận án cung cấp một phần nội dung quan trọng về lịch sử tư tưởng chính trị Việt Nam cho môn Chính trị học, một môn khoa học còn rất mới ở Việt Nam. Trong bối cảnh chính trị hiện nay, dưới sự lãnh đạo của Đảng, chúng ta đang tiến hành công cuộc đổi mới đất nước để hội nhập và phát triển thì việc nghiên cứu nước

Việt Nam từ thế kỷ XV đến thế kỷ XIX trong sự chi phối của tư tưởng chính trị Nho giáo với các mô hình quân chủ chuyên chế điển hình dưới thời Lê Thánh Tông và Minh Mệnh cùng các bài học lịch sử của nó sẽ có thể góp phần vào sự vận động này. Trong xu thế đổi mới của đất nước, nghiên cứu tư tưởng chính trị Nho giáo sẽ tạo cơ sở khoa học cho việc “gạn đục khơi trong” những mặt tích cực hay hạn chế của nó đối với việc quản lý xã hội, bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa truyền thống, xây dựng nền văn hóa Việt Nam tiên tiến đậm đà bản sắc dân tộc như tinh thần Nghị quyết Hội nghị Trung ương lần thứ V (khoá VIII) đề ra.

II. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Luận án vận dụng phương pháp duy vật biện chứng và duy vật lịch sử để xem xét, đánh giá các hiện tượng, các yếu tố trong tư tưởng chính trị Nho giáo qua các giai đoạn lịch sử được giới hạn nghiên cứu. Tác giả coi đây là "sợi chỉ đỏ" xuyên suốt quá trình thực hiện luận án. Phương pháp chủ đạo được sử dụng trong luận án là phương pháp sử học kết hợp với phương pháp nghiên cứu của chính trị học như thông qua việc khảo sát các thể chế chính trị, kinh tế, văn hoá, tư tưởng, pháp luật... vốn là các yếu tố cơ bản của một hệ thống quyền lực. Từ đó mà việc nghiên cứu có hiệu quả hơn.

Ngoài ra, luận án còn sử dụng phương pháp thống kê, phương pháp phân tích hệ thống, đảm bảo sự thống nhất giữa lôgic và lịch sử.

III. ĐÓNG GÓP MỚI CỦA LUẬN ÁN

Đóng góp trước hết của luận án là ở chỗ lần đầu tiên tư tưởng chính trị Nho giáo ở Việt Nam được nghiên cứu như một quá trình gồm nhiều thời kỳ nối tiếp nhau, cụ thể luận án đi sâu nghiên cứu tư tưởng chính trị Nho giáo ở hai giai đoạn: Lê Thánh Tông (1460 - 1497) và Minh Mệnh (1820 - 1840), hai vị vua sùng Nho nhất của Việt Nam. Trên cơ sở đó làm nổi bật chức năng công cụ quyền lực của tư tưởng chính trị Nho giáo đối với các triều đại phong kiến Việt Nam cũng như vai trò cá nhân của Lê Thánh Tông và Minh Mệnh trong tiến trình Nho giáo tại Việt Nam. Việc phân kỳ như vậy vừa thấy được sắc thái riêng của tư tưởng chính trị Nho giáo ở từng giai đoạn lịch sử nhất

định, đồng thời cũng thấy được tính liên tục của tư tưởng chính trị Nho giáo Việt Nam. Thông qua đó luận án đã góp phần làm rõ được một số đặc trưng cơ bản của tư tưởng chính trị Nho giáo Việt Nam khi đặt nó trong sự so sánh với tư tưởng chính trị Nho giáo Trung Quốc.

Ngoài ra luận án còn có những đóng góp cụ thể sau đây:

- Góp phần nhận diện và đánh giá khách quan về tư tưởng chính trị Nho giáo nói riêng và vai trò của Nho giáo nói chung ở Việt Nam.
- Góp phần vào việc nghiên cứu làm sáng tỏ lịch sử chế độ phong kiến, lịch sử tư tưởng và văn hoá Việt Nam qua các thời kì phát triển của lịch sử dân tộc.
- Những hiểu biết sâu sắc hơn về tư tưởng chính trị Nho giáo mà luận án đem lại, đáp ứng đòi hỏi của quá trình thống nhất nhận thức đối với các di sản văn hoá tinh thần dân tộc, góp phần giải bài toán “truyền thống và hiện đại”, tạo động lực cho công cuộc đổi mới đất nước, xây dựng xã hội công bằng, văn minh, giàu mạnh theo định hướng xã hội chủ nghĩa.

Hà Nội, ngày 10 tháng 9 năm 2001

NGƯỜI HUỠNG DẪN KHOA HỌC

NGƯỜI THỰC HIỆN

Đại diện

PGS. TS Nguyễn Thừa Hỷ

NCS. Nguyễn Hoài Văn

Trưởng ĐKKHXH và NV xác nhận
T. Hiệu trưởng
Trường phòng Đắc đạo

PGS.TS. *Phạm Gia Lâm*